

De *rosar* 'mullar de rosada' es va formar un derivat atenuatiu *+rosinar*: en català no s'ha conservat sencer més que a l'Alguer, on nota Kuen *ē řuzinánt* «està lloviznando» (AORBB v, 166); però en queda més rastre en llenguatges afins de terres d'Oc i de Sardènia: campid. *rozina* 'plovisqueig, roina' («sprühregen», REW, 7374), Roergue *rousinà* «bruiner ---» (que Vaysier dóna a manera de variant del sinònim *räugnoulà*), gc. *arrousinà* (Palay, com a variant de *arrousejà*), aranes *aruzinà* «lloviznar» (Cor., Voc. Ar., 14, a St. Joan de Toran) Comenge *arrousià* o *arrousià* «bruiner»; *arrousiè*, *arrousiè* «broucée, bruine» (Dupleich, *Patouis de St. Gaudens*), Vall d'Aura *arroudino* f. «bruine» (Marsan), parlar on tota s sonora es torna *ř*; *řuzino* f. o *řuzinado* f., i el verb *aruzinà* a les altes valls del Coserans, Comenge i Aura, en el m «pluie fine» de l'ALGc III, 814.

En la forma comuna el mot ha perdut la -s (tal com *roella*, *roada*, *reina*), *romejar*. Encara que en el meu ús familiar barceloní, c. 1915, era un poc menys usual que *plovisquejar* (i alguns *plovimejar*), el recordo usat a Bna. ja d'aleshores però pronunciat en quatre síl·labes *řu-i-na-žá*; a StPolM era general i únic [c. 1922-25 *řuinéž*, i també amb aquesta dièresi], i a Orís (Osona) (1953). Registrat per Lab. (1840) «roy-<sup>25</sup>nar u roynejar: plovisquejar»; el DAg troba *roynant* en un poeta floralisc de 1867, que sembla això, si bé no és clar (en canvi la cita de *roynar* en Fc. Alegre sembla variant de *ruinar/rovinar/arruinar*); *robinar* 'ploviscar' a Figueres, *roina* 'pluja petita, fina' i *robinejar* 'lloviznar'. El DOrt i DFa porten *romejar* sense dièresi (forma menys etimològica que l'altra).

*Roynar* figura ja com a variant de *roynejar* en Lab. (1840). *Roinada* 'plugeta fina, plovisqueig' Ripollès (StBernabeu de Tenes, *an kəgút unos řuináds* 1953), *rovínada* «pluja petita» Segrià (*CostManc* II, § 403); *ruinay* 'mullena que fa la boira baixa per les muntanyes' a Olot. És un derivat que venia ja del ll. tardà: la glossa «*rosina*: brumaria, pluvia» ja en CGL IV, 602.18; v, 272.10, 403.74 (cf. Loewe, *Prodr.*, 80); «*ros-<sup>40</sup>sinatia*: pluvia», CGL IV, 489.45, 594.27; «*rosmosus*: brumosus» IV, 489.44, 594.26, 602.20; v, 272.11, 403.77, 592.63; de rore v, 636.46; «*resinosa*: pluvia» v, 592.64.

I ha deixat més descendència occitana: alt-llemosí *rousino* f. «petite pluie douce qui rafraîchit les plantes», *rousinà* «bruiner, tomber une petite pluie semblable à rosée», «*à rousinà tout máti*» (Béronie-V.). El TdF: «*rousino*: petite pluie douce, bruine, en Lgd. et Lim », «*rousié*: rosée» en Béarn; «*rousinà*, -eja: <sup>50</sup>pluvoir imperceptiblement, en Lgd. et Lim », amb variants *rousigna* delf., *rouornà* roerg. i *rouzinà* albigès. En fi, afegim-hi el macedo-roms. *aruvinare* «arrosar» (Pascu, *ARom* VI, 255). D'altra banda el mot usual en el prov. rodanès és *plouvino* i per cert amb el sentit de 'gebre' (on sembla que hi ha encreuament amb el ll. *pruina* id): «ero Calèndo --- / e de landà per li draino, / ounte cracavo la *plouvino*, / cantavon ---», *Calendau* IX, 35.2.

Al costat de *roinar* existeix el substantiu *roina*, que <sup>60</sup>

ja va ser registrat per Labèrnia: no és usual a Barcelona; però l'he sentit, amb la pronúncia *řóžna*, a tota la zona entre Mataró, Llobregat i Alberes: «han caigut quatre *romes*» StPolM. 1926; «la neu va deixar fang, i la broma i la *roina* d'aquests dies no l'han deixat assecar» Colluspina, 1927; «no plou: cau una *roina*» Osormort, 1935; «han caigut unes *romes*» Bessora de St. Quirze; «no sortiu: cau una bona *roina* encara» Orís (1953). «Ab *roynadores* ales, frescals, quan la montanya / de marinada 'ls ayres anavan refredant, / posà en son cap, que al nàixer la llum del dia banya, / les adorables cendres, encara tot plorant», *Atl* de 1867 (I, 63b, és a dir 'quan els aires de marinada anaven refredant amb ales frescals i roinadores'; MilàF li retragué la violenta inversió i Verdager canvià tota l'estrofa; però ell també usava *roina*: «jo --- aquella flor --- si fos núvol, la regaria cada matí ab la més fina *roina* de mas entranyas» c. 1869 (*Inéd* Casac., 289.4), i en el seu epos adolescent sobre Colom: «--- un núvol --- esvanit lo veuhen en xicas *roynas* y frescals» (ib., vol. II, 255).

Una altra forma amb -m-, formada amb -im, llatí -IMEN, és molt més local i poc recomanable: Fontserè anotava *ruima* i *rumada* en el seu DOrt, com a comunicats per RPatxot (el seu il·lustre i generós col·laborador, que era de StFeliu.G.); *AlcM* troba *romejar* i *romeig* en la b-emp. VCatalà *roim* i *roimar* Emp. i *roima* «Costa de Ponent» [?]. *Rosimall* Sta. Col. Q.; *rosimany* Penedès

*Ros de bóta* 'tartrà' és un mer homònim del present *ros* 'rosada', d'origen i sentit ben diferents, car aquell és germànic. Ja n'hem tractat en el vol. I, 431a41-60, b1-4. Ací ho suplementem (en la documentació ross. porta també el nom de *ros de v(e)ixell*, ll. VASCELLUM 'recipient'): «Carga de *ros* --- 2 s., 2 drs », Lleuda de Cotilliere de 1249 (RLR IV, 429); «dóna de corredera --- Carga de *ros* de bótes, 3 drs.», *CostTort* (OL, 391). «Carga de *ros*» Arles 1250 (*InuLC*); «*rausa* de vexels, lo quintà --- 1 dr.; it. verdet ---» 1284 (RLR IV, 374); «*rausa* de vixell» 1295 (RLR V, 86); «carga de *ros* de vayxel» 1300; *rausa* 1363; «2 botas de *rausa*» 1386; «una grasala de fust ab parvo de *rosa* de vixell» 1389; «pols de *ros* de bota» 1433 (*InuLC*, s. v. *rausa*).

En lloc de *ròs* del *bóta* o *vaxell* també es digué *ros de tona*, tarifa dels corredors de Bna. 1271 (*EntreDL* I, 155, § 22, i cf. el glossari). El mot resta en ús, entre altres llocs: Mall., *arròs de bóta* (BDLC XIII, 350) Val. *ros de bota* «hezes de vino», Carles Ros (*dicc* de 1764, p 205), «*ros de bota*: heces de vino o rasuras», Sanelo (124).<sup>6</sup>

Com varen establir Gamillscheg (*RFE* XIX, 233; *Rom Germ* I, 389) i Frings (*Z f Mundartenfg* XXIII, 1955, 37-39) es tracta d'un gòt. (H)RAUSA, germà de l'al.-al. ant. *rósa* id. (d'on ve també l'it. dial. *rósa* 'crosta', 'sofregit, socarrimat' (Emília, Romagna) i venec. *rosolar* 'sofregir') El diftong originari AU i en part la terminació fem -a els hem vistos en la documentació medieval ross., i també en ll. d'oc.: *rausa* «tartre ---» en ordenances del S. XIV o princ. XV de l'Aude (Sa-